

EuP-direktiivi ohjaa valistuneisiin valaistusuudistuksiin toimistoissa, kouluissa, myymälöissä, teollisuudessa ja ulkoalueilla.

- Kysymyksiä ja vastauksia loistelamppujen, suurpainepurkauslamppujen sekä virranrajoittimien sekä valaisimien, joissa voidaan käyttää tällaisia lamppuja, tulevasta energiankulutusrajoituksista ja niiden vaikutuksista valaistusratkaisuihin.

Mikä on EuP ja miksi se on tehty?

EuP-direktiivi (Energy Using Products – direktiivi, jota kutsutaan myös Eco Design -direktiiviksi) tullaan korvaamaan ErP-direktiivillä (Energy related Products). ErP-direktiivi julkaistiin EU:n virallisessa lehdessä 31.10.2009 ja se on saatettava kansalliseen lainsäädäntöön ensi vuoden joulukuun mennessä. EuP ja ErP ovat puitedirektiivejä energiaa käyttävien tuotteiden ekologisen suunnittelun vaatimuksista. Sen nojalla annetaan tuoteryhmäkohtaisia täytäntöönpanosäädöksiä, joissa määritellään tarkemmin tuotesuunnittelun ympäristövaatimukset. Voimaan astuttuaan vaatimukset koskevat kaikkia EU:n jäsenmaita ilman kansallista lainsäädäntöä. EuP-direktiivin avulla voidaan parantaa markkinoille tuotavan tekniikan energiatehokkuutta vähentäen näin energiankulutusta ja hiilidioksidipäästöjä. EuP-direktiivi on yksi konkreettisimmista tavoista, joilla Euroopan Yhteisö pystyy ohjaamaan markkinoita kestävä kehityksen tielle.

Miten EuP liittyy valaistukseen?

EuP-direktiivin täytäntöönpanosäädöksiä on annettu muiden tuoteryhmien ohessa valaistustuotteille. Täytäntöönpanosäädökset antavat energiatehokkuusrajoja markkinoille tuotavalle uudelle tuotteistolle. Tässä kysymys- ja vastauslistassa tiivistetään komission asetuksen N:o 245/2009 seurauksia. Tämä täytäntöönpanosäädös koskee loistelamppuja, joissa ei ole sisäistä virranrajoitinta, suurpainepurkauslamppuja ja sekä virranrajoittimia ja valaisimia, joissa voidaan käyttää tällaisia lamppuja. Näitä valaistusratkaisuja käytetään useimmin toimistoissa, kouluissa, myymälöissä, teollisuudessa ja ulkoalueilla. Täytäntöönpanosäädökset eivät kuitenkaan ole käyttöalue- vaan tuotepohjaisia.

Mikä on EuP:n vaikutus toimisto-, myymälä – ja kouluvalaistukseen?

Toimisto-, myymälä- ja kouluvalaistuksessa valaistus on useimmiten toteutettu loistelamppuvalaisimin, joissa virranrajoitin on valaisimessa, ei yhdistettynä lamppuun. Täytäntöönpanosäädös tulee poistamaan markkinoilta lähivuosina vanhimpia ja huonolaatuisimpia lamppuja samoin kuin estää magneettisilla virranrajoittimilla varustettujen valaisinten markkinoille tulon 2017 alkaen.

Mihin toimiin toimisto-, myymälä- ja kouluvalaistuksessa on pakko ryhtyä?

Markkinoilta poistuu viimeistään kolmen vuoden päästä halkaisijaltaan 38 millinen niin kutsuttu t12 lamppu. Näitä lamppeja on enää vähän käytössä. Lähinnä niitä on käytössä vanhoissa himmennettävissä valaisimissa, jotka eivät toimi t8-lampuilla (halkaisija 26mm). Toinen poistuva lampputyyppe on kaksinastainen kompaktiloistelamppu, jossa on sisäinen sytytin. Nämä lamput poistuvat markkinoilta 13.4.2017. Yleisimmät lampputyypit tässä ryhmässä ovat 9W ja 11W kaksisormilamput, joita on käytössä esimerkiksi koululaispöytävalaisimissa ja käytävien alasvaloissa. Näille lampuille suunnitellut valaisimet joudutaan vaihtamaan, koska korvaavia lamppeja ei ole. Luonnollisesti tällaisia valaisimia ei kannata enää asentaa ja uusimisen suunnittelu kannattaa aloittaa pikaisesti. Muissa tapauksissa olemassa oleviin loistelamppuvalaisimiin löytyy energiatehokkuudeltaan ja ominaisuuksiltaan parempi lamppu, jota voi käyttää vanhan sijasta sen elinajan loputtua. Uudet tuotteet ovat valmistajien toimesta automaattisesti direktiivin mukaisia, joten käyttäjän ei tästä tarvitse huolehtia.

Onko muita tuoterajoituksia tulossa toimisto-, myymälä- ja kouluvalaistukseen?

Uusille valaisimille saatetaan asettaa lähitulevaisuudessa uusia rajoituksia. EuP-direktiivin täytäntöönpanosäädöksiä arvioidaan uudelleen vähintään viiden vuoden välein. Käytännössä on vaikeaa ennustaa, millaiset energiatehokkuusrajat ovat esimerkiksi seitsemän vuoden päästä. Direktiivi antaa mahdollisuuden muuttaa raja-arvoja radikaalistikin, jos tekniikka kehittyy.

Mihin toimiin kannattaa ryhtyä toimisto-, myymälä- ja kouluvalaistuksessa?

Vaikka direktiivi ei pakotakaan uusimaan kuin joitakin valaistusasennuksia, yli kymmenen vuotta vanhat asennukset on yleensä taloudellisesti järkevää uusida. Uuden tekniikan avulla oikeanlaista valoa saadaan oikea määrä, oikeaan paikkaan ja oikeaan aikaan. Väikkymätön, häikäisemätön ja määrältään riittävä hyvän värinvalon valo lisää tuottavuutta ja hyvinvointia toimistossa, parantaa oppimista ja vähentää koululaisten silmäperäisiä ongelmia sekä vaikuttaa ihmisten viihtyvyyteen ja myymälöissä myös ostokäyttäytymiseen. Nämä hyödyt ovat taloudellisesti ajatellen valaistussaneerauksen suurin etu. Pelkästään energiakustannusmielessäkin valaistus on yksi kaikkein kannattavimmista investoinneista. Se tuo sijoitetut rahat nopeasti takaisin. Jos loisteputkivalaisimesi on varustettu magneettisella virranrajoittimella (valaisimessa näkyvillä muovisylinteriltä näyttävä sytytin) tai ainoa ohjausmahdollisuus on päälle/pois kytkentä, kannattaa valaistussaneerausta harkita.

Mikä on EuP:n vaikutus ulkovalaistukseen?

Yksityistalojen ulkoalueella on käytössä pihapiirivalaisimia, joiden valonlähde on alun perin ollut esimerkiksi hehkulamppu. Kotitalouksissa käytettävien lamppejen energiatehokkuusrajat on hyväksytty jo aiemmin ja ne löytyvät mm. osoitteesta www.lamputieto.fi.

Kaupunkien ja taloyhtiöiden hallinnoima ulkovalaistus on yleensä toteutettu elohopea-, suurpainenatrium- tai monimetallilampuilla. Näiden lamppujen energiatehokkuudelle on nyt asetettu uusia raja-arvoja, joiden ansiosta energiasyöpöt ratkaisut poistuvat markkinoilta lähivuosina.

Mihin toimiin on pakko ryhtyä ulkovalaistuksessa?

Konkreettisimmin täytäntöönpanosäädös vaikuttaa ulkovalaistukseen kieltämällä nykyisenkaltaisten elohopealamppujen markkinoille tulon 2015 alkaen. Elohopealamppuja on käytössä paljon erityisesti puistoissa, pienkaduilla ja taloyhtiöiden piha-alueilla. Näiden alueiden valaistus on siis uusittava. Myös osa nykyisenkaltaisista suurpaine- ja monimetallilampuista tulee häviämään markkinoilta lähivuosina. Käyttäjän kannalta tämä ei kuitenkaan ole yhtä kriittistä kuin elohopealamppujen poistuminen, koska samoihin valaisimiin tulee saamaan muita energiatehokkuusrajat täyttäviä lamppuja.

Onko muita tuoterajoituksia tulossa ulkovalaistuksessa?

Uusille valaisimille saatetaan asettaa lähitulevaisuudessa uusia rajoituksia. EuP-direktiivin täytäntöönpanosäädöksiä arvioidaan uudelleen vähintään viiden vuoden välein. Käytännössä on vaikeaa ennustaa, millaiset energiatehokkuusrajat ovat esimerkiksi seitsemän vuoden päästä. Direktiivi antaa mahdollisuuden muuttaa raja-arvoja radikaalistikin, jos tekniikka kehittyy.

Mihin toimiin kannattaa ryhtyä ulkovalaistuksessa?

Ulkovalaistusasennusten haltijoiden kannattaa pikaisesti vähintäänkin kartoittaa tilanteensa. Elohopealamppuvalaisinten uusimisen suunnittelu tulisi aloittaa pikaisesti, koska lamppuja ei enää ole saatavilla 2015 jälkeen. Ajoissa tehty suunnittelu auttaa yhdistämään saneerauksen muuhun mahdolliseen ulkoaluesaneeraukseen. Pelkkä valaisimen vaihto energiatehokkaampaan yksikköön riittää takaamaan vaihtolamppujen saatavuuden. Asennuksen uusimista suunniteltaessa kannattaa kuitenkin miettiä valaistustarpeet samalla kertaa kokonaan uudestaan. Miettimällä tarvelähtöisesti mihin, kuinka paljon, koska ja millaista valoa tarvitaan, saavutetaan todellista energiansäästöä ja samalla kertaa valaistustuloksen paranemista. Elohopealamppujen värinvalaistus on huono ja valaistuksen uusimistilanteessa onkin hyvä mahdollisuus luoda miellyttävämpi valaistusympäristö. Myös ohjausta ja säätöä tulisi aina miettiä saneerauksen yhteydessä.

Mikä on EuP:n vaikutus teollisuusvalaistukseen?

Teollisuudessa valaistus on useimmiten toteutettu loistelamppuvalaisimilla, joissa käytetään suoraa yli metrin mittaisia loistelamppuja. Loistelamppuvalaisinten osalta täytäntöönpanosäädös tulee poistamaan markkinoilta lähivuosina vanhimpia ja huonolaatuisimpia lamppuja samoin kuin se tulee estämään magneettisilla virranrajoittimilla varustettujen valaisinten markkinoille tulon 2017 alkaen. Raskaammassa teollisuudessa sekä vanhemmissa asennuspaikoissa on kuitenkin edelleen käytössä myös elohopea-, suur-

painenatrium- tai monimetallilampuin toteutettua valaistusta. Näiden lamppujen energiatehokkuudelle on nyt asetettu uusia raja-arvoja, joiden ansiosta energiasyöpöt ratkaisut poistuvat markkinoilta lähivuosina.

Mihin toimiin on pakko ryhtyä teollisuusvalaistuksessa?

Markkinoilta poistuu viimeistään kolmen vuoden päästä halkaisijaltaan 38 millimetrinen niin kutsuttu t12 lamppu. Näitä lamppuja on teollisuudessa käytössä enää vähän, lähinnä vain vanhoissa himmennettävissä valaisimissa, jotka eivät toimi t8-lampuilla (halkaisija 26mm). Näille lamputille suunnitellut valaisimet joudutaan vaihtamaan, koska korvaavia lamppuja ei ole. Luonnollisesti tällaisia valaisimia ei kannata enää asentaa ja uusimisen suunnittelu kannattaa aloittaa pikaisesti.

Muissa tapauksissa olemassa oleviin yli metrin mittaisia loistelamppuja käyttäviin loistelamppuvalaisimiin löytyy energiatehokkuudeltaan ja ominaisuuksiltaan parempi lamppu, jolla vanhan loistelampun voi sen eliniän loputtua korvata. Elohopealamppujen markkinoille tulo kielletään 2015 alkaen, joten elohopealamppuja käyttävä valaistus on uusittava. Myös osa nykyisenkaltaisista suurpaine- ja monimetallilampuista tulee poistumaan markkinoilta lähivuosina. Käyttäjän kannalta tämä ei kuitenkaan ole yhtä kriittistä kuin elohopealamppujen poistuminen, koska samoihin valaisimiin tulee saamaan muita energiatehokkuusrajat täyttäviä lamppuja.

Onko muita tuoterajoituksia tulossa teollisuusvalaistukseen?

Uusille valaisimille saatetaan asettaa lähitulevaisuudessa uusia rajoituksia. EuP-direktiivin täytäntöönpanosäädöksiä arvioidaan uudelleen vähintään viiden vuoden välein. Käytännössä on vaikeaa ennustaa, millaiset energiatehokkuusrajat ovat esimerkiksi seitsemän vuoden päästä. Direktiivi antaa mahdollisuuden muuttaa raja-arvoja radikaalistikin, jos tekniikka kehittyy.

Mihin toimiin kannattaa ryhtyä teollisuusvalaistuksessa?

Vaikka direktiivi ei teollisuudessa pakotakaan uusimaan muuta kuin elohopealamppuin toteutetut valaistusasennukset, yli kymmenen vuotta vanhat valaistusasennukset on yleensä taloudellisesti järkevää uusida. Uuden tekniikan avulla oikeanlaista valoa saadaan oikea määrä, oikeaan paikkaan ja oikeaan aikaan. Väikkymätön, häikäisemätön ja määrältään riittävä hyvän värinvalon valo lisää tuottavuutta ja hyvinvointia. Nämä hyödyt ovat taloudellisesti ajatellen valaistussaneerauksen suurin etu. Pelkästään energiakustannusmielessäkin valaistus on yksi kaikkein kannattavimmista investoinneista. Se tuo sijoitetut rahat nopeasti takaisin erityisesti teollisuusympäristössä, jossa valaisimen vaihto onnistuu yleensä ilman kattorakenteiden uusimista. Jos teollisuusalueella on suurpaine- ja loisteputkivalaisimet on varustettu magneettisella virranrajoittimella (valaisimissa näkyvillä muovisylinteriltä näyttävä sytytin) tai ainoa ohjausmahdollisuus on päälle/pois kytkentä, kannattaa valaistussaneerausta harkita.

Lisätietoja:

Toimitusjohtaja Heikki Härkönen, Suomen Valoteknillinen Seura ry,
puh.0400 869339, etunimi.sukunimi@valosto.com

Asiantuntija Patrick Frostell, Teknologiateollisuus ry,
puh.09 192 3386, etunimi.sukunimi@teknologiateollisuus.fi

Tekninen asiantuntija Juha Kauppila, Sähkö- ja teleurakoitsijaliitto STUL ry,
puh.09 54761323, etunimi.sukunimi@sahkoinfo.fi

Toimitusjohtaja Tarja Hailikari, Suomen Sähkötukkuliikkeiden Liitto ry,
puh.09 6963722, etunimi.sukunimi@sstl.fi